

JAARVERSLAG 2018
ORAL HEALTH FOUNDATION RWANDA
(OHFR)

Inhoudsopgave

Voorwoord

Organisatie

Doelstelling en visie	4
Werkwijze.....	4
Het bestuur.....	7

Projecten 2018 en Beleid 2019

Projecten	8
Beleid.....	10

Financiële verantwoording Projectkosten 2018	13
---	-----------

Colofon

Postadres

Sigmaplantsoen 711
2321KL LEIDEN
Nederland

E-mailadres

cekvanes@rwandadentist.org
info@rwandadentist.org

Telefoon

Nederland : + 31 6 23 28 91 27
Rwanda: + 250 78 21 79 220

Website

www.rwandadentist.org

Rekeningnummer ABNAMRO

IBAN: NL97 ABNA 050 495 2005

Kamer van Koophandel

37129039

1. Voorwoord

In Rwanda lijdt meer dan 60% van de kinderen aan kiespijn. De situatie onder volwassenen is nog slechter door ongevallen, ziektes als AIDS en mondkanker. Rwanda kent op een bevolking van meer dan 11 miljoen mensen naar schatting 30 goed opgeleide tandartsen, die voornamelijk werken in de hoofdstad Kigali. Eén tandarts op 366.000 mensen. Op het platteland zijn nauwelijks tandartsen actief. Ter vergelijking: in Nederland zijn er ongeveer 8.800 tandartsen (KNMT, 2018). Dat is dus één tandarts op 1.940 mensen. Het rapport Oral Health Policy in Rwanda van 2005 stelt dan ook dat er de komende jaren veel aandacht gegeven moet worden aan alle vormen van tandheelkundige zorg.

Vanuit de liefde voor het land en de Rwandese bevolking is de stichting Oral Health Foundation Rwanda (OHFR) in 2006 opgezet. De OHFR wil door het opzetten van een tandheelkundige infrastructuur bijdragen aan de directe verbetering van de tandheelkundige zorg van de plattelandsgemeenschap. In samenwerking met de bestaande *centres de santé* wordt er gewerkt aan voorlichting over preventie.

De Oral Health Foundation Rwanda is aangesloten bij de Stichting Geef Gratis (www.geefgratis.nl) en Alle Goede Doelen (www.allegoededoelen.nl).

De Belastingdienst merkt de Oral Health Foundation Rwanda (OHFR) aan als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

Onze dank gaat uit naar al onze donateurs, onze familie en vrienden en onze partners en vrijwilligers in Rwanda voor de bijdragen die wij, ook dit jaar, hebben ontvangen en de mooie ervaringen die wij hebben gehad en nog steeds hebben.

2. Organisatie

Doelstelling en visie

De Oral Health Foundation Rwanda (OHFR) wil in samenwerking met de bevolking een bijdrage leveren aan de gezondheid van de arme boerenbevolking van Rwanda. Zij doet dit door zich in te zetten voor betere en structurele tandheelkundige voorzieningen in Rwanda. Tandheelkunde maakt deel uit van de *primary health care*. Toch wordt er mondiaal relatief weinig aandacht besteed aan de tandheelkunde, terwijl tand- of kiespijn het dagelijks functioneren behoorlijk negatief kan beïnvloeden. Gezond tandvlees is onder andere van belang voor de gezondheid van hart en bloedvaten. Een adequate gebitsverzorging kan daarom ten goede komen aan de algemene gezondheid. Het verband tussen gebitsproblemen en de kans op ziekten is al jaren bekend. Omdat een gezonde bevolking de basis is voor een goede economische ontwikkeling, die samen met de educatieve ontwikkeling zorgt voor een stabiele en vreedzame samenwerking tussen verschillende bevolkingsgroepen, tracht de OHFR op deze wijze bij te dragen aan een goede gezondheidszorg.

De Oral Health Foundation Rwanda (OHFR) heeft ten doel:

1. Het bieden van mondheelkundige hulp aan de bevolking van Rwanda door de inzet van tandartsen die verbonden zijn aan de OHFR.
2. Het bevorderen van de preventieve tandheelkundige zorg te Rwanda.
3. Het verzorgen van *Dental Preventive Programs (DPP)* en de *Atraumatic Restorative Treatments (ART)* op scholen
4. Het geven van workshops aan Rwandese *dental therapists* (tandheelkundige assistenten) betreffende tandheelkunde.
5. Het verstrekken van informatie aan tandartsen die (tijdelijk) willen werken in Rwanda.
6. Het bieden van hulp bij de opzet en het optimaliseren van tandheelkundige klinieken in Rwanda.
7. Het verrichten van alle handelingen, in de ruimste zin van het woord, die bevorderlijk zijn om bovenstaande doelstellingen te bereiken.

Werkwijze

Om haar doelstelling te bereiken zet de OHFR de volgende middelen in:

- Het opzetten van een infrastructuur waardoor tandartsen met een zekere regelmaat de tandheelkundige klinieken bezoeken. Dit draagt bij aan de directe verbetering van de tandheelkundige zorg van de plattelandsgemeenschappen. De bestaande infrastructuur van de *centres de santé* wordt hiervoor ingezet. Niet alleen de curatieve zorg verdient aandacht, maar zeker ook de preventieve zorg.
- Het gebruik maken van gezondheidscentra die in het algemeen zich dichtbij scholen bevinden zodat indien nodig directe tandheelkundige hulp aanwezig is. Als de kliniek door de OHFR wordt ondersteund is er meteen een goed contact met de aanwezige *dental therapists* (tandheelkundige assistenten).

- Het geven van voorlichting over tandhygiëne wat bijdraagt aan het voorkomen van tandheelkundige en algemene gezondheidsproblemen. Een tandheelkundige opleiding van de lokale *dental therapists*, werkzaam binnen de *centres de santé*, is zeer van belang voor structurele verbetering van de tandheelkundige zorg van de Rwandese bevolking.
- Daarnaast hanteert de OHFR voor haar werkzaamheden als uitgangspunten de Basic Package of Oral Care (BPOC) en de methode Fit for School.

Dental Preventive Program (DPP)

Om tandbederf te helpen voorkomen is voorlichting onontbeerlijk. De OHFR bezoekt dan ook zo veel mogelijk scholen om daar aan de hand van het Dental Preventive Program (DPP) de jeugd te wijzen op een goede mondverzorging. Het DPP is een voorlichtingsprogramma wat door de OHFR is ontwikkeld voor de Rwandese situatie. Veel kinderen in Rwanda leven elke dag met kiespijn. Dat moet veranderen. In elk geval twee keer per dag tanden poetsen is iets wat aangeleerd moet worden. Simpele basisprincipes die voor kinderen in Nederland heel gewoon zijn, maar in Rwanda veelal volstrekt onbekend zijn voor kinderen. De voorlichting begint op de scholen: door middel van voorlichtingsprogramma's maken de kinderen kennis met de mondverzorging. De OHFR heeft een liedje gemaakt in de lokale taal het Kinyarwanda, waarmee de noodzaak van het tandenpoetsen wordt uitgelegd. De OHFR heeft het liedje opgenomen op DVD en wordt tijdens het DPP aan de kinderen getoond. Ook was dit liedje met een interview met een dental therapist ruim een jaar lang te horen op de lokale radio. De leerkrachten worden ook actief betrokken bij het voorlichtingsprogramma. Zij worden in een "train de trainers" programma gestimuleerd en getraind om structureel een vervolg te geven en aandacht te schenken aan de tandheelkundige preventie bij hun leerlingen. De lokale dental therapists blijven contact houden met de scholen waar het programma is ingevoerd.

Basic Package of Oral care (BPOC)

De Basic Package of Oral Care (BPOC) is ontwikkeld door Faculteit der Medische wetenschappen van het Radboudumc in Nijmegen en dient als richtlijn voor tandheelkundige organisaties die werkzaam zijn in minder ontwikkelde landen. Het voorgestelde pakket voor een basale vorm van mondgezondheidszorg bevat de volgende drie componenten:

1. Oral Urgent Treatment (OUT). Dit omvat het volgende:
 - Extractie van elementen met diepe cariës, pulpitis, periapicale abcessen en ernstige parodontale aandoeningen;
 - Behandeling van "dry sockets" en bloeding na extractie;
 - Drainage van gelokaliseerde abcessen;
 - Behandeling met antibiotica en pijnstillers bij acute infecties;
 - Eerste hulp bij aangezichtstrauma;
 - Verwijzing van gecompliceerde gevallen naar het dichtstbijzijnde ziekenhuis.
2. Affordable Fluoride Toothpaste (AFT) is de tweede component van de BPOC- strategie. Een belangrijke voorwaarde om de prevalentie van ziekten te verlagen is een omgeving te creëren die gezondheidsbevorderend is. De meest voorkomende ziekte van de mond, cariës, kan het effectiefst worden bestreden met fluoride. Gebruik van fluoridetandpasta is dan ook essentieel om cariës te voorkomen.

3. Hoewel het dagelijks poetsen met fluoridetandpasta tandbederf zal verminderen, zal het niet geheel verdwijnen. Indien het gebit onbehandeld blijft, zal dit onvermijdelijk leiden tot pijn, infectie en tenslotte verlies van tanden en kiezen. Een tijdige curatieve behandeling van tandbederf is een vorm van preventie. De westerse curatieve behandeling van tandbederf steunt op elektrisch aangedreven instrumentarium. De gecompliceerdheid van dat instrumentarium, de onderhoudsproblemen en de kosten beperken de verspreiding ervan in arme landen. In die landen is dergelijke apparatuur dan ook alleen aanwezig in privéklinieken en ziekenhuizen. Bij een Atraumatic Restorative Treatment (ART) is er geen boor en geen speekselafzuiger nodig, hetgeen impliceert dat ART zonder elektriciteit, zonder leidingwater en zonder dure compressor en dental unit kan worden uitgevoerd. Er is alleen handinstrumentarium voor nodig. Goed opgeleide hulpkrachten zoals de dental therapists die bij de OHFR werkzaam zijn, kunnen de ART uitvoeren. Deze hulpkrachten kunnen ART aanbieden buiten de bestaande tandheelkundige klinieken en daarmee krijgt een groter deel van de bevolking toegang tot preventieve en curatieve zorg.

Fit for School

De methode *Fit for School* wordt wereldwijd gebruikt en is een programma wat ook uit verschillende onderdelen bestaat, maar waar centraal het tanden poetsen en het handen wassen staat. Het concept is internationaal geaccepteerd en wordt bevorderd door de Wereldgezondheidsorganisatie als een bijzonder kosteneffectieve methode om de mond- en gastro-intestinale gezondheid van kinderen te bevorderen.

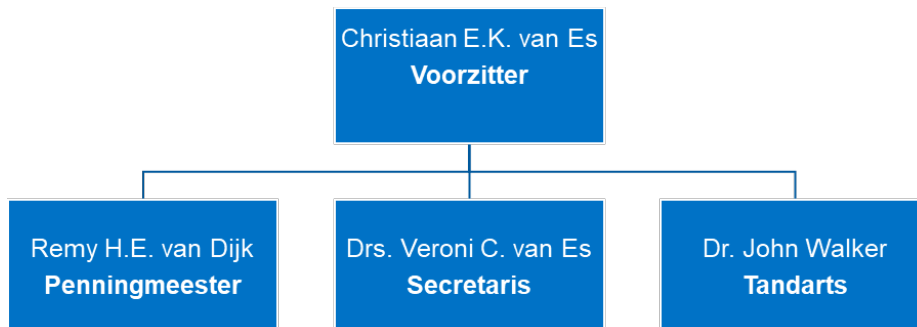
Het bestuur

Het bestuur van de Oral Health Foundation Rwanda (OHFR) bestaat geheel uit vrijwilligers en die zich ten dienste stellen van de OHFR zonder dat daar een financiële tegemoetkoming tegenover staat. In Rwanda krijgen de medewerkers wel een vergoeding voor verrichte werkzaamheden.

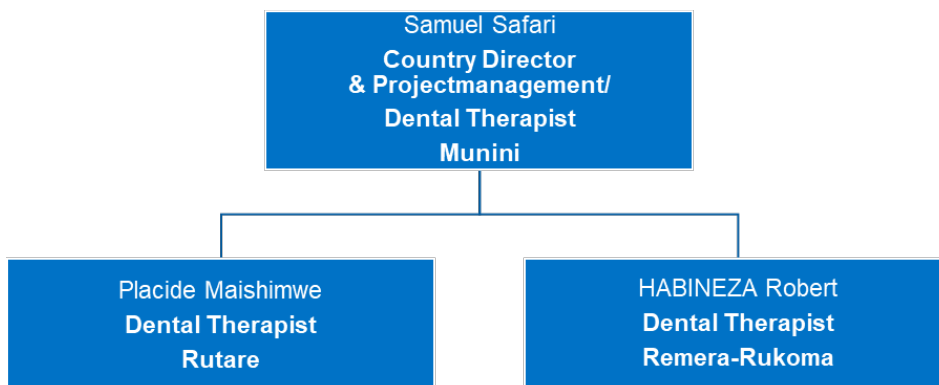
De bestuursleden zijn:

Voorzitter	:	Christiaan E.K. van Es
Secretaris	:	Veroni C. van Es
Penningmeester	:	Rémy H.E. van Dijk
Bestuursleden	:	Antonia C.M. van Meer en Mirjam C. van Es

OHFR Bestuur en Deskundigen

Lokaal niveau OHFR Rwanda

3. Projecten 2018 en Beleid 2019

Projecten

Een project uitgevoerd door de OHFR kan bestaan uit:

- Preventie; een *Dental Preventive Program* (DPP) op nabijgelegen scholen.
- Tandheelkundige onderzoeken op scholen en in de tandheelkundige klinieken.
- Behandeling op basis van de *Atraumatic Restorative Treatment* (ART).
- Indien nodig de behandeling van patiënten in een tandheelkundige kliniek.
- De training van een *dental therapist* door tandartsen van de OHFR.
- Het geven van workshops aan zorgverleners in de mondzorg.
- Het (her)inrichten van een tandheelkundige praktijkruimte.

In 2018 zijn verschillende projecten uitgevoerd in de volgende plaatsen:

✚ *Remera-Rukoma district Kamonyi*

De tandheelkundige kliniek die door de OHFR destijds in Remera-Rukoma is gebouwd en in 2012 officieel is geopend voldoet in alle opzichten. De vraag naar tandheelkundige hulp is groot. Ook daarom blijft de OHFR deze kliniek ondersteunen. De kliniek maakt deel uit van het ziekenhuiscomplex in Remera-Rukoma in het district Kamonyi. Een district met meer dan 340.000 inwoners. In het jaar 2018 zijn er 2.455 patiënten geholpen.

✚ *Mugano district Nyamagab*

Zoals elk jaar is ook dit jaar weer een lagere school in Mugano bezocht. Deze school wordt ondersteund door de *Eglise Presbytérienne au Rwanda* (EPR) waarmee de OHFR een *Memorandum of Understanding* (MoU) heeft. Het team van de OHFR heeft daar een DPP gehouden. Ongeveer 300 kinderen hebben in Mugano het programma gevolgd.

✚ *Nyagatoma, Kirwa, Mukaranga, Kinjojo, Kabira district*

In het district Gicumbi is de OHFR al geruime tijd werkzaam. Naast het ondersteunen van de tandheelkundige kliniek in het *centre de santé* wordt in het district regelmatig een DPP/ART gegeven op lagere- en middelbare scholen. Voor de scholen is de uitvoering verdeeld over drie maanden. Twee keer per maand worden consulten gehouden naast de instructie over mondhygiëne, tandenpoetsinstructie en ART. Elke deelnemer krijgt een tandenborstel en een tube fluoridetandpasta. Diegenen die verdere behandeling nodig hebben, worden naar de tandheelkundige kliniek verwezen. Er zijn in 2018 in het district 1.457 kinderen onderzocht, waarvan er 79 direct een tandheelkundige behandeling hebben gekregen. De overige kinderen zijn doorverwezen.

✚ *Nyamata district Bugesera*

Nyamata is een stad in Rwanda in de oostelijke provincie en ligt ongeveer 30 kilometer verwijderd van de hoofdstad Kigali. Deze stad heeft naar schatting 12.000 inwoners. In Nyamata staat het nationale gedenkteken voor de Rwandese genocide van 1994. Er is een basisschool bezocht waar een DPP/ART is gehouden. In totaal zijn er 1380 kinderen onderzocht waarvan een gedeelte middels ART direct is geholpen.

✚ *World Oral Health Day*

Internationaal wordt jaarlijks op 20 maart de World Oral Health Day gevierd. Door de Rwanda Dental Students Association (RDSA) van de Universiteit van Rwanda is de OHFR gevraagd om te participeren in de viering van deze dag in Rwanda. Daarnaast is de OHFR in het kader van de WOHD ook door de Rwanda Village Concept Project (RVCP) benaderd om die dag te komen vieren. In Kigali een DPP/ART georganiseerd. Samen met de universiteit zijn ongeveer 2.300 mensen geholpen.

✚ *Workshops*

Samen met collega's van de bij de OHFR direct betrokken *dental therapists* worden er jaarlijks minstens twee workshops georganiseerd om op deze manier te trachten zoveel mogelijk *dental therapists* te activeren om preventielessen te geven en om hun technieken in deze specifieke tak van tandheelkunde te verbeteren. Hier werkt het olievlekprincipe: Hoe meer *dental therapists* deelnemen aan de workshops, hoe groter de landelijke dekkingsgraad. Tevens worden dan de gehouden DPP/ART's geëvalueerd en verbeterpunten besproken. De workshops worden in Kigali gehouden en deelname is verplicht voor diegenen die deelnemen aan de DPP/ART's die georganiseerd worden door de OHFR.

✚ *Dental camps*

In februari 2018 heeft de OHFR in de plaats Remera-Rukoma in het district Kamonyi een dental camp georganiseerd. Dit was het eerste dental camp wat ooit is gehouden in Rwanda. De werkwijze bij een dental camp wijkt wezenlijk niet af van die bij de schoolbezoeken, behalve dat er ook volwassenen bij zijn betrokken. Door het enorme succes van dit dental camp is de OHFR ook gevraagd om in hetzelfde jaar een dental camp te organiseren in Nyamata in het district Bugesea. Het dental camp werd in samenwerking met de faculteit tandheelkunde van de Universiteit van Rwanda gehouden. De faculteit heeft verzocht om te mogen participeren omdat dit voor de studenten een uitgelezen kans is om ook ervaring op dit gebied op te doen. Voor de OHFR is deze participatie noodzakelijk, vanwege de grote toeloop van de lokale bevolking. De OHFR heeft niet genoeg dental therapists beschikbaar om alle patiënten te helpen.

Het dental camp wordt in het binnenland georganiseerd en is bestemd voor diegenen die nooit de mogelijkheid hebben gehad om een tandarts te bezoeken. Niet alleen omdat er geen tandarts is, maar ook omdat zij niet de financiële middelen hebben om een tandarts te betalen. Tijdens een dental camp wordt iedereen uitgenodigd om gratis het gebit te laten controleren. De tandheelkundige afdeling van het ziekenhuis in Nyamata wordt net als de kliniek in Remera-Rukoma ondersteund door de OHFR en mocht het nodig zijn, dan kunnen de bezoekers van het dental camp direct een verdere tandheelkundige behandeling worden aangeboden.

Dental camps 2019

Vanwege het grote succes van de dental camps heeft de OHFR de intentie om in 2019 wederom twee dental camps te houden in dezelfde plaatsen als in 2018: Remera-Rukoma en Nyamata. De bedoeling van het *dental camp* is dat de plattelandsbevolking gratis voorlichting over mond- en gebitsverzorging krijgt. Het *dental camp* zal enige dagen duren. Er zal poetsinstructie worden gegeven en het gebit zal worden onderzocht. Indien noodzakelijk en mogelijk zal met behulp van de ART-methode de patiënt worden geholpen. Indien ART niet mogelijk is, zal de patiënt worden verwezen naar de tandheelkundige kliniek. Een *dental camp* zal in ieder geval worden gehouden in het dorp Remera-Rukoma in het district Kamonyi. Op het ziekenhuisterrein van Remera-Rukoma heeft de OHFR in 2012 haar eigen tandheelkundige kliniek geopend. Via de kerk en andere sociale wegen zal de bevolking op de hoogte worden gesteld van het feit dat ze gratis gebitsverzorging kunnen krijgen. Alhoewel er een volks/sociale verzekering (de zgn. *mutuelle*) is die de kosten van medische verzorging dekt, wordt er voor wat betreft de mondverzorging toch te weinig gebruik gemaakt van deze mogelijkheid. Ook niet als men al langere tijd met kiespijn rondloopt. Een reden kan zijn dat men een eigen bijdrage moet betalen van 10% en dit kan voor velen toch een te hoge drempel zijn. Indien de financiële middelen van de OHFR het toelaten, zal eenzelfde kamp ook in 2018 in het district Bugesera worden gehouden.

Beleid

In 2019 zal de Oral Health Foundation Rwanda (OHFR) hetzelfde beleid hanteren met betrekking tot de organisatie, projecten, en administratie als in 2018. Het beleidsplan dat bij de oprichting van de OHFR in 2006 is opgesteld, blijft van kracht.

De OHFR is behulpzaam in het structureren van de tandheelkundige hulp. Zij richt zich op scholen voor de preventie en eventueel de curatieve zorg. Daarnaast wordt de OHFR regelmatig benaderd met de vraag om steun in de vorm van tandheelkundige hulp of om hulp bij de inrichting van tandheelkundige klinieken. Al deze vragen worden in behandeling genomen en beoordeeld.

Afhankelijk van de financiële ruimte en de beschikbare mankracht wordt daarna dan ook daadwerkelijk hulp geboden.

Bij het entameren van de projecten wordt ondermeer rekening gehouden met onderstaande punten:

- Werken met een beperkt aantal kleinere projecten.
- De projecten moeten uiteindelijk zelfstandig door de lokale medewerkers uitgevoerd kunnen worden.

- Het sluiten van een *Memorandum of Understanding* (MoU) met de betrokken organisatie(s) betreffende de tijdsduur en op welke wijze de OHFR het project zal ondersteunen en begeleiden.

Op dit moment heeft de OHFR in Rwanda vier *Memoranda of Understanding* (MoU's) afgesloten, te weten met het ministerie van gezondheidszorg (Minisanté), met de *Eglise Presbytérienne au Rwanda* (EPR), met het ziekenhuis in Nyamata in het district Bugesera (i.v.m. het renoveren van de afdeling tandheelkunde) en met de *American Dental Association* (ADA). Deze MoU's zijn een bestendiging van de intentie om samen te werken in de tandheelkundige projecten. De EPR beheert ziekenhuizen, gezondheidscentra en lagere- en middelbare scholen verspreid over Rwanda.

- Het MoU met het ministerie van gezondheidszorg is belangrijk omdat de OHFR hiermee de erkenning en tevens de toestemming krijgt van de Rwandese autoriteiten om haar tandheelkundige activiteiten te mogen ontplooiën.
- De afdeling tandheelkunde in het ziekenhuis van Nyamata verkeert in een deplorabele staat. Er zijn twee behandelkamers met drie stoelen die niet of nauwelijks functioneren. De directie van het ziekenhuis heeft de OHFR gevraagd om te helpen met renovatie van deze afdeling tandheelkunde.
- In het jaar 2018 zal een Memorandum of Understanding worden afgesloten met de *School of Dentistry* van de *University of Rwanda*.
- De *American Dental Association* (ADA) heeft verschillende tandheelkundige projecten in Rwanda. In 2018 zal de OHFR de ADA behulpzaam zijn met de oprichting van tandheelkundige praktijken. De bedoeling is dat de ADA een financieringsvorm in het leven roept, waardoor het voor lokaal tandheelkundig personeel op gunstige en laagdrempelige wijze mogelijk wordt gemaakt, om een praktijk te openen. De OHFR zal hierin een superviserende rol spelen.

Om te mogen werken in Rwanda als INGO moet jaarlijks een aanvraag tot verlenging van registratie indienen. Documenten die ondermeer moeten worden overlegd zijn die waarin aangetoond wordt wat de gerealiseerde projecten zijn van het afgelopen jaar en wat de activiteiten zullen zijn voor het komende jaar. Ook moeten voor de verlenging toestemmingsdocumenten van de districten waarin de OHFR de intentie heeft om te gaan werken en een financiële verantwoording van de gerealiseerde-en toekomstige projecten worden getoond.

Fondsenwerving

De fondsenwerving blijft een punt van aandacht. Zoals vele charitatieve instellingen heeft ook de OHFR te kampen met het probleem om genoeg financiële middelen te verwerven om de operatie voort te zetten. Voor de workshops, het DPP/ART, de dental camps en de uitrusting van tandheelkundige klinieken in Rwanda zijn fondsen nodig. Zoals vermeld zijn er in Rwanda ook personeelskosten. Elke (I)NGO is verplicht om een lokale staf te hebben met een country director. De *dental therapists* moeten worden betaald naast de kosten van de DPP/ART, vervoer naar het binnenland enzovoorts. Gelukkig heeft de OHFR genoeg donateurs en fondsen gevonden om financieel de plannen voor het jaar 2018 uit te kunnen voeren.

4. Financiële verantwoording Projectkosten 2018

Projecten Rwanda 2018	Totale kosten
Organisatie OHFR	€ 904,--
Dental Camp REMERA RUKOMA hospital	€8.451,--
DPP/ART Primary school MUREHE (Gicumbi)	€4.561,--
World Oral Health day Karama Primary school (Gasabo district)	€5.321,--
World Oral Health day RANGO Primary school (Huye district)	€1.878,--
DPP/ART APEBU NYAMATA	€4.320,--
Dental Camp NYAMATA Hospital	€7.825,--

Donateursinkomsten

Incidentele donaties

Uit overige bronnen hebben wij incidentele donaties in 2018 op onze rekening ontvangen voor een bedrag van €200,-. Dit bedrag maakt onderdeel uit van het totaalbedrag aan donaties.

Inkomsten:

Donaties / stortingen	€15.526,--
Baten BPR	€ --
Totaal	€15.526,--

BALANS

Indien alle betalingen in 2018 zijn gedaan en ontvangen, zal er op de balans per 31-12-18 alleen een banksaldo (debet) en vermogen (credit) aanwezig zijn.

Balans per 31 december 2018

Vorraden	€ 250	Kapitaal	€6.520
Liquide Middelen			
Bank ABN/BPR	€6.004	Crediteuren	€ 1.734
Kas	€2.000		
TOTAAL	€8.254	TOTAAL	€ 8.254

RESULTATENREKENING 2018

Opbrengsten	Donaties /storting baten BPR	€15.526 €0	
			€15.526
Kosten	Organisatie OHFR DPP/ART/Dental Camps	€904 €32.356	
			€33.260
Resultaat			-/- €17.734